

Obrtnija.

Delokrog slovenskih posojilnic.

Spisal Ivan Lapajne.

Če hočemo govoriti o delokrogu, moramo dvoje razločevati: 1. opravilo posojilniško, 2. zemeljski obseg posojilniškega delovanja.

V smislu veljavnih zakonov obstoje posojilniška opravila skoro edino le v tem, da povspešujejo denarni promet. Posojilnica prejme in izplačuje denar. Stranke ga pri-
našajo v obliki pristopnine, deležev, hranilnih vlog, vračajočih posojil, njih obresti itd. Odnášajo pa stranke: posojila, hranilne vloge, katere zopet vzdignejo, obresti od teh itd. Vsa ta opravila dovoljujejo posojilnicam obstoječi zakoni, kateri jim do sedaj še tudi drugih podjetij niso branili, n. pr. vdeležbe pri industrijah, pri nakupovanju hiš, zemljišč, pri kupovanju in prodaji vrednostnih papirjev. Načrt novega združnega zakona pa slednja opravila posojilnicam prepoveduje, sprejemanje hranilnih vlog pa omejuje, kar smo že razložili v prejšnjih spisih.

Kar se tukaj v zakon sprejeti namerava, je le za nekatere posojilnice hvalevredno priporočilo teoretične veljave. Kot splošna maksima za vse posojilnice brez izjeme naj bi pa omejitve ne veljale. Kakor mora namreč biti posojevanje glavni nalog posojilnic, tako tudi mora s tem poslom vred združeno biti sprejemanje hranilnih vlog in to brez tistih ozkosrčnih vtesnitev, kakoršne nasvetuje načrt novega združnega zakona. Vsaj se tudi način posojevanja ni določil še nikjer, niti v obstoječih zakonih, niti v novem načrtu. Vsaj se tudi tukaj splošne norme ne morejo postaviti. Kakor kaže sicer hranilnicam, v prvi vrsti le na hipoteke posojevati, tako kaže posojilnicam delati le bolj z osebnim kreditom; izjeme se morajo pa vendar prvim in drugim dovoljevati in se tudi dovoljujejo. Nekaj sličnega je glede terena ali rajona, v katerem naj se suče posojilnica. O tem molči novi načrt, kar se nam prav čudno zdi, ker vendar vsaj nekoliko omenja zakon z dné 1. junija 1889. V tem obziru, namreč glede rajona, bodo torej imele posojilnice tudi v bodoče popolno svobodo, kakoršno uživajo že sedaj v smislu obstoječega združnega zakona. Omejen rajon bodo imele le tiste posojilnice, katere se bodo še dalje hotele ravnati po zakonu z dné 1. junija 1889 in uživati v njem navedene ugodnosti, katere sicer mi za naše kmetske razmere čislamo. Česar pa naše posojilnice po zakonih niso dolžne storiti, to naj si one same med seboj uredé, kakor in kolikor njih korist zahteva. Kjer je v enem sodnijskem okraju le ena sama posojilnica, zadostuje običajno ta rajon njenim močem. Večkrat mu pa še kos ni, večkrat je za njo še skoro prevelik. Kjer je pa v enem sodnijskem okraju več posojilnic, je najboljšje, da se razdele in določijo občine ali župnije, ki naj spadajo pod eno ali drugo posojilnico.

Tako in enako ureditev delokroga naših posojilnic naj bi pospeševala tudi tista naša društva, katera so pre-

vzela nalogo, da urejujejo naše posojilniške razmere. Naj pri tem pa tudi dosledno postopajo in naj bodo samo dosledna. Najprvo naj si v smislu in po namenu svojih pravil delo in delokrog razdelé. Kakor smo že enkrat nasvetovali, to povdarjamo še: „Gospodarska zveza“ v Ljubljani naj ima na skrbi vse slovenske gospodarske nederne zadruge in vsa gospodarska društva po vsem Slovenskem (razen kranjskih kmetijskih podružnic). Kar je pa še neregistrovanih društev, naj bi se tudi polagoma registrovala. In pri tem naj pomaga „Gospodarska zveza“. „Zveza slovenskih posojilnic“ naj pa nadzoruje vse slovenske posojilnice, če tudi so nekatera vmes bolj Raiffeisenovih načel. Zveza kranjskih posojilnic naj pa oskrbuje špeciálno še dalje nekatere kranjske posojilnice, ker „Zveza slovenskih posojilnic“ ne more vseh pregledati. — Kakor pa ni odobravati, da bi posojilnica segala v delokrog druge posojilnice; tako ne moremo hvaliti, ako tako nadzorovalno društvo sega v delokrog drugega enakega društva, zlasti ako še celo društvena pravila prepovedujejo posameznim posojilnicam, da ne smejo biti pri dveh enakih ali sličnih društvih. Zato se je nam čudno zdelo, ko smo te dni čitali, da je „Ljudska posojilnica“ v Ljubljani ob enem člen „Gospodarske zveze“ in „Zveze kranjskih posojilnic“. Ali se to vjema s pravili prvoimenovanega društva?

Kmetijstvo.

Gnojišče.

Kako naj je urejeno in kako je ravnati z gnojem na gnojišču? Kar je jedi dobra zabel, to je našem mnenju že silno izsesanemu polju dober gnoj. Pa vsak gnoj ni dober. Dober je le masten gnoj, to je takšen, ki ni izsušen ali izpran, ki ni pregorel ali pa preplesnel. Takšen gnoj pa le dobiš, ako imaš gnojišče prav urejeno in če gnoju na gnojišči primerno strežeš.

Gnojišče napravi blizu hlevov, da ne zamudiš preveč časa, ko spravlaš gnoj nanj. Ako mogoče, postavi ga na senčno stran hlevov, da ne pripeka solnce na gnoj in ti ga ne izsuševa. Če ti pa ne kaže, da ga napraviš na senčni strani, nasadi okoli njega košato rastočih dreves, na pr. divjih kostanjev, topolov in lip, da ti ga osenčajo in branijo pekočih solčnih žarkov. Kjer hočeš napraviti gnojišče, računaj na glavo velikega goveda ali konja povprek pet kvadratnih metrov. Kotljovino izkoplji tako, da bode dno nekoliko viselo na eno stran. Na najnižjem mestu gnojišča, to je na robu tiste strani, na katero je nagnjeno dno, naredi globoko jamo za gnojnico. Da bo jama vodo držala, nateptaj na dno ilovice in naphaj v njo kamenja. Stene pa založi z debelimi deskami ter jih zatlači na notranji strani z ilovico. Še boljša ko z deskami založena je zidana jama, ker zid delj časa drži, troški zanj pa tudi niso preveliki, ker je zid

lahko tanek. Na jamo naredi močan pokrov, da ne pada gnoj nanjo, a na strani napravi luknjo, okrog katero bo gnojnica tekla v jamo.

Robe na gnojiščni kotlovini napravi položne, ne strme, da prideš brez ovire z vozom v kotlovino. Dno in robe obloži na 2 do 3 decimetre debelo z ilovico, a v ilovico natolči vsakovrstnega, debelejega in drobnejega kamenja, da ti kotlovina vodo drži in da se ti robi ne porušijo. Okoli gnojišča naredi drago, da se ti ne steka deževnica z obhlja v kotlovino. Deževnica gnoj izpira in jemlje iz njega najboljše snovi. Tudi kapnice s hlevske strehe ne pusti na gnojišče, odvajaj jo po strešnih žlebih na stran proč od gnojišča. Dež in sneg s podnebja pa gnoju ne škodujeta, še dobro je zanj, da ga včasih porosita.

Dobro urejeno gnojišče samo ti pa še ne na pravi dobrega gnoja, gnoju še móraš prav streči, da ti postane takšen, kakoršen mora najbolje služiti polju.

Od konjev se spravlja gnoj navadno vsak dan na gnojišče. Pri govedu, ovcah, kozah in svinjah pa se pušča delj časa v hlevu pod živino. To je dobro in koristno, zakaj če se pusti živini pod nogami, se trdi odpadki tesno zmešajo s steljo, voda pa vseskozi premoči gnoj in se enakomerno razdeli po njem. Vrhu tega od živine trdo steptani gnoj pomalem prepereva in ne zgubi preveč gnojilnih snovij, ker nima zrak prostega pristopa v njega. Seveda morajo biti za ta slučaj hlevi dovolj prostorni in primerno visoki, da se hlevski zrak preveč ne okuži z ostrim sopuhom, odhajajočim iz gnoja. Tudi korita, jasli in gare morajo biti tako urejene, da se dado v tisti meri povzdigniti in višje postaviti, kakor narašča gnoj pod živino.

Ko pride čas, da mora pod živino nakupičeni gnoj iz hleva, izkida in spravi se na gnojišče. Zdaj se naj konjski, goveji, ovčji in svinjski gnoj med seboj zmeša, ker se na ta način slabši svinjski gnoj zboljša, žgoči konjski pa ohladi in kmetovalec dobi prav dober mešan gnoj, kateri je za vsako zemljo in za vsako rabo. Gnojišče naj se pokrije in obloži z gnojem le polagoma, ne vse naenkrat. Koliko pa ga pokriješ tisti čas, tam naloži gnoja $1\frac{1}{2}$ m visoko, ne višje, ker gnoj v previsokem kupu rad pregovori in preplesni. Nakidani kup trdno poteptaj s konji ali voli, katere si nekoliko časa po kupu tem ter tja gonil. Od strani pa kup obmeči z blatom, ki si ga nalašč za to naredil iz rahle prste in gnojnice, da ti veter gnoja ne prepihuje in ne kvari. Kakor si napravil prvi kup na gnojišču, tako naredi drugega, tretjega in vse sledeče.

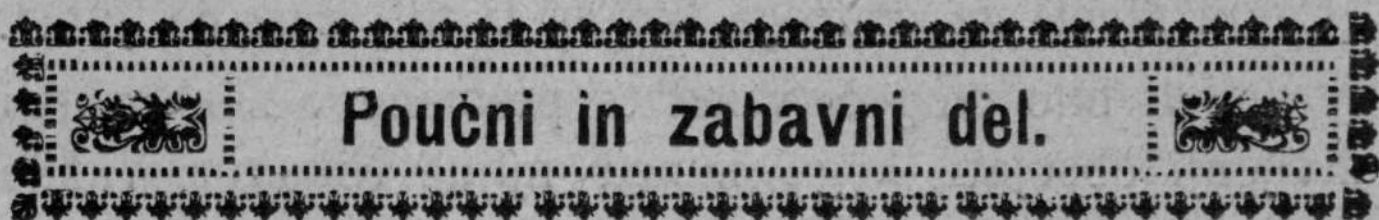
Gnojnico vse leto skrbno zbiraj v jami gnojnišnici, niti za eno žlico se ti je ne sme pogubiti. Kdor ve, koliko je vredna gnojnica, se pač mnogokrat, le premnogokrat jezi in hkrati žalosti, ko vidi, koliko toli koristne gnojnice steče in se pogubi na kmetih, kjer nimajo prav vrejenega gnojišča, tja po dvorišču,

ven po potih in cestah. Kar so aidovi ali kornuzni žganci brez začimbe, to ie gnoj brez gnojnice, rod ni malovreden.

Da ti gnojnica redno odteka iz bleva in se zbira v gnojnišnici, nikoli ne čakaj, da se ti draga zamaši. Kakor iz gnoja, odhajajo tudi iz gnojnice prekoristne snovi v zrak. Da to zabraniš, vlij včasih v gnojnico žveplene ali solne kisline ali natrosi v njo pepela, drobnih odpadkov iz apnenic ali opekarnic, apnenčevega ali laporjevega prodca.

V gnojnišnici nabrana gnojnica služi ti naj pred vsem za polivanje in zamakanje gnoja na gnojišču da ga ohraniš vlažnega in ga varuješ škodljivega pregorevanja in preplesnevanja. Pri tem delu ti posebno dobro služi nalašč za to narejena sesalka, s katero molzeš in vlečeš gnojnico na gnoj. Če pa nimaš sesalke, zajemaj gnojnico z zajemalcem (žehtarjem), katerega si nasadil na dolg kol in polivaj z njo gnoj. Bolj ko boš pridno gnoj z gnojnico polival, in ga zamakal, mastnejši in boljši bode postajal. Takšnega gnoja pa je en voz več vreden, kakor pregorelega ali preplesnelega ali izpranega trije vozovi.

Ko voziš gnoj z gnojišča na polje, zaukaži kidačem, naj ga jemljejo s kupa vedno od vrha navzdol do tal, da se razen gnoje vrste in plasti še bolj pomešajo.

Poučni in zabavni del.

Tolstoj in njegova dela.

(Sestavil F. Juvančič.)

(Dalje.)

Preideta dva mesca po svatbi. Maše se loti čuvstvo osamelosti, želela si je več gibanja, več življenja, zanimivostij in opasnostij za svoja čuvstva. V tihem življenju ni bilo mesta preostanku njenih sil. Slednjič pokaže se popolno nesoglasje med Mašo in možem. Pri njem vladalo je življenje čuvstva, a pri njej bilo je obratno.

Da bi opomogel temu, odvede jo Sergij Mihajlovič v Petrograd. Tu čutila se je takoj v svojej sferi. Toliko zanimivostij, toliko veselja čakalo jo je tu, da je takoj pozabila vse preteklo, vse svoje sklepe in načrte. „To je bilo vse le šala; jedva se je začelo. Tu je še-le pravo življenje“, mislila si je Maša. Nepokoj in dolgi čas, ki sta jo mučila na deželi, izginila sta popolnoma, za to pa je nastopil vedni nepokoj za soproga. Maši pripovedovali so od vseh stranij stvari, ki so jej mešale glavo. Od vseh stranij so se jej klanjali, vsi so jo ljubili, in vse to opažala je z nekakim ponosom, tako, da v kratkem ni več pomišljala, staviti se na prav isto stopnjo s svojim možem, počasi celo na višjo stopnjo. Od todi že ni bilo več daleč do misli, da mora mož njeno ljubezen do njega